

CUPRINS

CAPITOLUL I

CARACTERIZAREA DREPTULUI INTERNAȚIONAL UMANITAR

ȘI A DOMENIULUI RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE CĂRUIA I SE APLICĂ 11

Secțiunea 1. *Noțiunea de „drept internațional umanitar”* 11

1.1. Noțiunea de „drept internațional umanitar” 11

1.2. Distincția dintre *jus ad bellum* (dreptul la război) și *jus in bello* (dreptul în război) 12

1.3. Participanții la relațiile de drept internațional umanitar 12

Secțiunea 2. *Scurt istoric al regulilor de drept internațional umanitar* 13

Secțiunea 3. *Obiectul dreptului internațional umanitar. Noțiunile de conflict armat intern și internațional. Exemple. Încetarea ostilităților. Armistițiu, capitulare și încheierea păcii. Neutralitate* 18

3.1. Scopul dreptului internațional umanitar 18

3.2. Conflictul armat internațional 19

3.3. Conflictul armat intern 19

3.3.1. Conflictul armat destructurat sau de identitate – Ruanda 1994 21

3.4. Conflictul armat internaționalizat 21

3.5. Războiul împotriva terorismului 22

3.6. Definiția conflictului armat, coordonatele geografice și temporale ale calificării unei situații drept conflict armat 23

3.7. Încetarea ostilităților: capitularea, armistițiul, *debellatio* și încheierea tratatelor de pace 24

3.8. State neutre 24

Secțiunea 4. *Izvoare de drept internațional umanitar: convenții, drept cutumiar și principii de drept internațional umanitar* 25

4.1. Cutuma 25

4.2. Tratatul 26

4.3. Principiile de drept internațional umanitar 26

Secțiunea 5. *Raportul dintre dreptul internațional umanitar și dreptul internațional public. Raportul cu alte ramuri de drept* 28

5.1. Raportul dintre dreptul internațional umanitar și dreptul internațional public 28

5.2. Raportul dintre dreptul internațional umanitar și drepturile fundamentale ale omului 28

TEME DE REFLECȚIE 43

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 45

CAPITOLUL 2

SPECIFICUL IMPLEMENTĂRII DREPTULUI INTERNAȚIONAL UMANITAR 46

Secțiunea 1. *Metode de implementare*.....

1.2. Aplicarea dreptului internațional umanitar în timp de pace 47

1.2.1. Comisia Națională de Drept Internațional Umanitar 48

1.3. Aplicarea dreptului internațional umanitar în timp de conflict armat 49

Secțiunea 2. *Persoanele protejate de dreptul internațional umanitar*.*Încălcările dreptului internațional umanitar. Cine răspunde?* 50

2.1. Categoriile de persoane protejate de dreptul internațional umanitar.....50

2.2. Încălcările dreptului internațional umanitar – tipuri de răspundere 50

Secțiunea 3. *Mijloace de implementare a dreptului internațional umanitar specifice acestei ramuri de drept*.....

3.1. Mecanismul Puterilor Protectoare 51

3.2. Comisiile de anchetă 52

3.2.1. Comisia Internațională de Stabilire a Faptelor.....53

3.3. Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR). Rolul Societăților Naționale de Cruce Roșie și al organizațiilor neguvernamentale 54

3.3.1. Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CICR).....54

3.3.2. Societățile Naționale de Cruce Roșie.....55

3.3.3. Federația Internațională a Societăților Naționale de Cruce Roșie și Semiluna Roșie.....56

3.3.4. Organizațiile neguvernamentale 56

3.4. Angajarea răspunderii penale pentru încălcări ale dreptului internațional umanitar 56

3.5. Comisiile de Adevăr și Reconciliere 59

TEME DE REFLECȚIE 68

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 68

CAPITOLUL III

STATUTUL JURIDIC AL PARTICIPANȚILOR LA CONFLICTELE ARMATE.

COMBATANȚII, PRIZONIERII DE RĂZBOI ȘI PERSOANELE DEȚINUTE

PENTRU MOTIVE DE CONFLICT ARMAT 69

Secțiunea 1. *Importanța delimitării combatanților de populația civilă, principiul distincției – principiu fundamental de drept internațional umanitar* .....69Secțiunea 2. *Definiția combatanților. Categoriile de combatanți.**Populația levee en masse* 70

2.1. Combatanții – categorie existentă în cadrul conflictelor armate internaționale 70

2.2. Categoriile de combatanți 71

2.3. Consecința principală a statutului de combatant 72

Secțiunea 3. *Evoluția statutului juridic al prizonierilor de război* .....72Secțiunea 4. *Definiția prizonierilor de război* 74

4.2. Pierderea dreptului de fi considerat prizonier de război.....75

4.3. Determinarea statutului de prizonier de război 76

4.4. Persoane care nu beneficiază de statutul de prizonier de război în cadrul conflictelor armate internaționale.....	76
Secțiunea 5. <i>Captivitatea</i>	77
Secțiunea 6. <i>Drepturile și obligațiile prizonierilor de război în timpul captivității</i>	77
Secțiunea 7. <i>Sistemul gravelor încălcări ale Convenției de la Geneva III</i>	78
Secțiunea 8. <i>Combatanții nelegali</i>	79
8.1. Terminologie.....	79
8.2. Spionii.....	80
8.3. Mercenarii.....	80
8.4. Teroriștii.....	83
Secțiunea 9. <i>Persoanele care participă la luptă în cadrul conflictele neinternaționale sau interne</i>	86
Secțiunea 10. <i>Membrii forțelor militare internaționale</i>	88
TEME DE REFLECȚIE.....	92
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	92

CAPITOLUL IV

MIJLOACE ȘI METODE DE PURTARE A CONFLICTELOR ARMATE.....	94
Secțiunea 1. <i>Principii de drept internațional umanitar cu aplicare în limitarea și interzicerea mijloacelor și metodelor de purtare a războiului</i>	94
Secțiunea 2. <i>Mijloace de luptă reglementate de dreptul internațional umanitar</i>	94
2.1. Reglementarea mijloacelor de luptă. Criterii de reglementare.....	94
2.2. Armele de distrugere în masă.....	96
2.2.1. Armele chimice.....	96
2.2.2. Armele biologice sau bacteriologice.....	97
2.2.3. Armele nucleare.....	98
2.3. Armele convenționale.....	102
2.4. Armele neletale.....	102
Secțiunea 3. <i>Metodele de luptă reglementate de Dreptul internațional umanitar</i>	104
3.1. Perfidia.....	105
3.2. Războiul psihologic.....	105
3.3. Represaliile.....	105
3.4. Alte metode de luptă interzise de dreptul internațional umanitar.....	106
TEME DE REFLECȚIE.....	125
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:.....	126

CAPITOLUL V

STATUTUL PERSOANELOR CARE NU IAU SAU NU MAI IAU PARTE LA CONFLICTUL ARMAT; PROTECȚII SPECIALE ÎN DREPTUL

INTERNĂȚIONAL UMANITAR.....	127
Secțiunea 1. <i>Populația civilă</i>	127
1.1. Evoluția statutului juridic al populației civile.....	127
1.2. Definiția populației civile.....	128
1.2.1. Conflictelor armate internaționale.....	128

1.2.2. Conflictele armate neinternaționale	129
1.3. Reguli generale aplicabile	129
1.3.1. Protecția generală a populației civile și a persoanelor civile contra pericolelor rezultând din operațiunile militare.....	129
1.3.2. Protecția populației civile în timpul ocupației militare.....	130
1.3.2.1. Ocupația militară	130
1.3.2.2. Obligații și drepturi ale puterii ocupante pe teritoriul aflat sub ocupație.....	131
1.4. Reguli speciale de protecție a unor civili	133
1.4.1. Copiii în conflictele armate.....	133
1.4.2. Femeile în conflictele armate.....	136
1.4.3. Jurnaliștii în conflictele armate	137
1.5. Răspunderea de a proteja.....	137
1.5.1. Conceptul de intervenție umanitară. Există un drept de intervenție umanitar?.....	137
1.5.2. Răspunderea de a proteja	139
Secțiunea 2. <i>Alte persoane protejate de dreptul internațional umanitar, răniții, bolnavii și naufrațiații, personalul medical</i>	141
2.1. Evoluția statutului juridic al acestor categorii.....	141
2.2. Conținutul protecției.....	141
Secțiunea 3. <i>Proprietatea culturală protejată de dreptul internațional umanitar</i>	142
Secțiunea 4. <i>Mediul înconjurător protejat de dreptul internațional umanitar</i>	142
TEME DE REFLECȚIE	143
 EXTRASE DIN DOCUMENTE INTERNAȚIONALE	144
Adunarea Generală a ONU, A/HRC/9/3 din 27 iunie 2008	144
Comisia privind drepturile omului a ONU Extras din Raportul reprezentantului secretariatului general, dl. Francis M. Deng	147
Secțiunea I. <i>Principii generale</i>	147
Secțiunea II. <i>Principii referitoare la protecția privind strămutarea</i>	148
Secțiunea III. <i>Principii referitoare la protecția oferită pe perioada strămutării</i>	149
Secțiunea IV. <i>Principii referitoare asistența umanitară</i>	153
Secțiunea V. <i>Principii referitoare la reîntoarcere, reinstalare și la reintegrare</i>	154
 CAPITOLUL VI	
JURISDICȚIA INTERNAȚIONALĂ PENALĂ	155
Secțiunea 1. <i>Istoric</i>	155
Secțiunea 2. <i>Instanțe internaționale penale</i>	156
2.1. Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg și Tribunalul Militar I nternațional pentru Estul Îndepărtat de la Tokyo	156
2.2. Tribunalul Internațional pentru fosta Iugoslavie	158
2.3. Tribunalul Internațional pentru Ruanda	159
2.4. Curtea Penală Internațională	159
2.5. Curtea Specială pentru Sierra Leone	160

Secțiunea 3. <i>Crimele internaționale ce fac obiectul jurisdicției internaționale penale</i> ..	162
3.1. Conținutul juridic al crimelor internaționale care intră sub incidența jurisdicției internaționale penale	162
3.2. Crima de agresiune	163
3.3. Genocidul	164
3.3.1. Latura penală specifică genocidului.....	164
3.3.2. Latura internațională specifică genocidului	167
3.4. Crimele împotriva umanității	167
3.4.1. Latura penală specifică crimelor împotriva umanității	169
3.4.2. Latura internațională specifică crimelor împotriva umanității.....	171
3.4.3. Legătura comportamentului incriminat cu un conflict armat.....	171
3.4.4. Cerința existenței motivelor discriminatorii în calificarea faptelor ce reprezintă crime împotriva umanității	172
3.5. Crimele de război	172
3.5.1. Elemente comune tuturor crimelor de război prevăzute de art. 8 din Statutul de la Roma și de art. 8 din Elementele crimelor.....	173
3.5.2. Clasificarea crimelor de război	174
3.5.3. Elemente comune crimelor de război comise în conflictele amate internaționale conform Elementelor Crimelor	174
3.5.4. Elemente comune crimelor de război comise în conflictele armate non internaționale sau interne	175
Secțiunea 4. <i>Curtea Penală Internațională</i>	175
4.1. Curtea Penală Internațională – o organizație internațională <i>sui generis</i>	175
4.2. Caracterizarea jurisdicției Curții Penale Internaționale (CPI).....	178
4.3. Regimul de cooperare internațională creat prin Statutul de la Roma	179
TEME DE REFLECȚIE	180
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	180
STUDII DE CAZ.....	182
METODOLOGIE DE ABORDARE A STUDIILOR DE CAZ.....	192
ANEXE.....	193
– Convenția pentru îmbunătățirea sorții răniților și bolnavilor din forțele armate în campanie	195
– Convenția pentru îmbunătățirea sorții răniților, bolnavilor și naufragiaților forțelor armate maritime	221
– Convenția de la Geneva cu privire la tratamentul prizonierilor în caz de război.....	243
– Convenția de la Geneva cu privire la protecția persoanelor civile în timp de război.....	313
– Protocolul adițional I la convențiile de la Geneva din 1949, cu privire la protecția victimelor din conflictele armate internaționale	371
– Protocolul adițional II la convențiile de la Geneva din 1949, cu privire la protecția victimelor din conflictele armate fără caracter internațional.....	431
– Statutul Curții Penale Internaționale din 1998.....	440